

— Може в селі буде треба до молоченя:

— Ах, щось прецінь найдеться...
Ходи пити каву!

По каві Тор знову закурив люльку. Закликав жінку до дверей і став шептати, а діти трохи не по-дуріли з цікавості, наслухуючи, що там батьки говорять. Та коли Ленка хотіла всунути між батька й маму свою ясноволосу головку, зараз її відіпхнули а брати вдоволені зараз закричали:

— А що? Дісталася на горішки?

Але Ленка була така гарна й така маленька, що ніхто не мав серця насыміхати ся з нею. Тому й Рінальд подарував їй зараз великий білий гузик, жертуючи єдину власність, яку посідав.

Батько підійшов до шафи й вийняв пачку. В ній був гостинець, що його Тимян прислав з Америки:boa з мягкого, чорного футра з хвостиками. Тимян мабуть памятав, які морози панували зимою в горах і ото приславboa, найтепліший ковнір, який йому лучився. Гостинець певно, як се відразу бачило ся, не найдешевший.

Однаке хтож буде його носити? Тор і його жінка роздумували довго над тим питанем і вкінці рішили, що дадуть його Рінальдові. Прецінь Рінальд був найстарший, а притім нераз мусів сходити до села, так що найбільше зі всіх потребував чогось теплого на шию.

— Рінальде, ходи но сюди! — озвався Тор. — Маєш тут ковнір нашію, що прислав брат Тимян. Але обходи ся з ним обережно, щоби міг вложить на себе щось гарного, як пійдеш до церкви. Ну, зноси здоров!

Всіх огорнуло здивоване й радість. Мягкеboa оглядано й примірювано цілої пів години, а мала Ленка гладила його безнастінно дрібними, синіми рученятами. Але не позволили їй тримати його міцно і взагалі тримати: була ще до того за мала. За те Ленка дісталася кольорову сувічку, которую що хвиля то запалювала то гасила, щоби відразу не згоріла. Тільки Дітріх не дістав нічого, але батько приобіцяв купити йому новіську біблію з образками, як лише заробить трохи грошей при молоченю.

Сніг що-раз густіше засипав вікна, а часом падав і в комин, так що діставав ся до ватри. Було вже пізно, пора йти спати, завтра знову певно треба буде відгортати сніг.

— Ну, а тепер діти, ідіть до себе на подри й лягайте спати! — сказав Тор. — Заки заснете, змовте молитву й перехрестіться.

І діти видрапали ся по драбині одно за другим. Рінальдові позволено взяти з собоюboa, завинене в папір, а Лена пішлася зі своєю сувічкою в руці.

О півночі, коли всі спали, матери видало ся, що чує шелест на горі. Запитала, хто тамходить. Та відповіди не було. Настала тиша. За хвильку потім над стелею затупотіли босі ноженята обережні, ледви чутні кроки. — Була то Ленка, що мимо темноти зуміла дістати ся доboa й діткнути ся його, дрожачи на цілім тілі зі страху, що можуть її приловити на горячім учинку.

Чудовеboa! Була се найпінніші річ, яку коли-небудь оглядала гірська хатина. Рінальд вложив його на себе ледви два рази — і то з найбільшою обережністю — як ішов до церкви. Мимо того в літі став з нього вилазити волос, так що аж прикро було дивити ся, а в хвостиках загніздилися молі.

Іван Франко.

Сам лицемірствує...

Сам лицемірствує з собою,
Хто людським горем і журбою
Турбується з самохвалибою,
Хто при пирах або в гостині
Богаті сипле милостині,
Гроша-ж не дасть своїй дитині.

Для людської хвали й реклами
Буде тріумфальні брами,
А свояків пуска з торбами.

Про справи буцім дба народні,
Чужих вийма з біди безодні,
Свої-ж голі і голодні.

А ти про своїх дбай найближших,
Про тих безпомічних, найнизових,
Про тих безрадних і найтихших,

Що допімнути ся не вміють
І явно зажадать не съміють
І жаль свій лиш слезами гріють.

Про тих подбай, щоб зла трівога
Не гнала їх від твоєго порога,
То мати меш заслуго в Бога.

Юрій Кміт.

Різдвяні Свята у Бойків.

Майже до кожного свята в році привязують Бойки свої питомі віровання, а найбільшу вагу прикладають до Святого Вечера, Різдва, Великодня і Купала — паленя собіток (на св. Івана Хрестителя). Ті свята мають у них велике значення, бо зі всього, що роблять, виснову-

ють тоді ворожбу. Тут подаємо віровання, які ми завважали та зібрали на Святий Вечір і Різдво в Дидьові й Дзвинячи Горішньому. Важне в тих вірованнях: „Як на святий Вичір, так буде цілий рік“. Тому то пильно приглядяють ся своїй роботі та своїму діянню.

Перед вечорою беруть у мішок ріни (грубого піску і каміньчиків) та вівса жменю, простирають той мішок „на сътів“, опісля ставлять „крячъун“ (вівсяний хліб, перевязаний навхрест прядивом, до котрого в середину дають по трошки з кождої страви), на се кладуть два спони вівса, а ті спони накривають „повирихи обруском“. Третього дня виносять спони до „боща“ (тік), молотять і дають „до насінного збіжжя“ (вівса). Яке значінє ріни, я не міг дізнати ся. Між спиці колеса вкладають солому і так колесом катуляють до хати, аби „бив файній накладжай“ (збир, урожай). Звязують ланцом „коники“ (ноги) стола, аби „газда вязав воли на ланцки до жолоба“; в часі вечері стукають ногами в той ланц, аби „ноги били міцні й дужі“. Під столом кладуть топір і косу, які „отиць і хлонці за рядом острят, оби щасливо цілий рік рубав і косив“. Звязують повереслом драбину, щоб цілий рік було „много соломи“. Як би коли заблудив, їduчи, то най собі пригадав, як він на Святий Вечір завязував драбину, а зараз найде дорогу. Соломою звязують теж гряди (грубі бельки під стелею), „оби ся воли ни розходили в плузі та оби чилядь (жінки) си у згоді била“; грядий не розвязують, аж на другий рік знову на Св. Вечір. Коли вносять солому і розстелюють по хаті, домашні „квокають, бляють, ричать, гиржать, оби все те множило ся і здорове било та давало хосен; де жъадно дѣтий, то йойкают, а де много, то ни хотят. Уважають си, чия найліпше ся тінь відбиває, тот буде довго жити, а в кого ни видно, ни дїжде другого року. Як варят страву, то дають позір, оби никтонич з горций ни вихватував, бо би цілий рік бив голодин. А як саджяють у пец крячъун, то звідуют ся того, що в хижі: „В котрий бік царина?“*) Вечеряють: капусту, булі, біб, гриби, крупи, голубці, киселицю, пироги, пшеницю і хліб з чісноком або оселедець. У часі вечері приходять „чарівниці“ зичити соли, або підслухують під вікнами, що ся бисідує і всяко собі ворожат“. По вечері кла-

*) У горах у один бік засівають поль, а другий „випускають у толоку: засіяні поля—царина. Так роблять кожного року на переміну.

дуть лижки в миску, обвязують соломою і ставлять під столом, аби худоба не розбігала ся. „По вичири йдуть на двір і слухают, ци пси брешут, ци дахто гварит — то буде много висіль; за тим ідуть наслуховати дівки; якнични чути, то ни буде висіль. Пойидні хоряковаті збігають купати ся до пролубу“. На Різдво рано іде отець по воду. Під пахою має „крячун“, а в коновці гроши. Вносить „до хижі“ (хати) воду і привітить ся з усіми: „Дай Боже щастя з тими святыми, на многа літ, би ся вік проволік, як вода по під лід, у радості та веселости то ти оправодити, других діждати і так рік до рока, аж до віка!“ Крячуном „гидзне з сіний зза порога чириз хату і вважают си“, Як упаде „налице“,

найсамперед загас, тот меджъи всьою чилядьов найборше умре; котрий добре ся оббере попелом, тот буде богачь, а чий голий, тот буде бідний... От ворожба, бобони, а вно всьо від Бога“. В Дзвинячи сю ворожбу з жаркими вуглями роблять на „Новий Рік“, але не кладуть їх на карбованій праник, лише „за рядом на пецу“. „Гварят, що скотята бисідуют на Святій Вичири, ци ситі, ци покормплені... Ситісме, дай Боже, оби й наш господарь ситий бив і других насичував! Али ни мож наслуховати хрисцянинови.. Един газда гварив: піду, о бим цілу ніч сідів, ци правда, що худобиця бисідует. Пішов і чує, як воли гварят: Добре нам! Ситісме і напоєні, али вивеземе свого хлопі, парічки й дівчата. Колядують

хлопці, парічки й дівчата. Колядують свої коляди, а „христосают“, себто співають церковні коляди лише там, де є жалоба, або якому бідакови, що не може їх запросити до хати. Виколядовують коляди для кожного члена родини. Уходять до хати. Газда гостить старших, а музика грає, молодіж гуляє. Погостяте ся, пови-колядовують і йдуть далі вже. Колядників гостяте у кождій майже хаті, тим то богато підпитих; при коляді добра нагода вирівняти цілорічні рахунки, які має в серці один з одним. Иноді вирівнювали ся ті рахунки так, що по місяци, двох ішли по заплату на другий світ... Через те в богатсьох села позаборонювано колядувати і коляди забувають ся. Мені вдало ся зібрати трицять коляд.

„Бетлегем“ в угорських Русинів.

то жінка, що пекла його, ворожить собі щасливий рік, а як „нарубе“ — хоробу або смерть. Водою і грішми миють ся всі в хаті. Опісля вводять полазника (бика) до хати і дають йому їсти усіх страв, які варили на Святій Вечір. Полазником називають теж хлопа, або жида, який рано на Різдво перший увійде до хижі. Опісля йдуть мушки до церкви, а „жони“ лишають ся варити обід і ворожать. „Як ся вже зробит добра грань у пецу, кладут tot вогинь, жарке вугля у рівці карбованого праника за рядом на газду, газдиню і т. д. і дивлять ся, котрий

господаря до гробу... Ни знати, ци нам добре буде в другого?“

В різдвяні свята п'ють дуже богато горівки, грітої з солониною, маслом і цукром; викрикують; музики грають, танцюють, побиваються... Такі п'яниченя — се немов би слабкий відгук бакханальних обходів, тим то є й п'яницька приповідка: „Святій Вичири сватив би ся, а Виликдинь ни снів би ся!“ Найбільше п'яниченя при коляді. В одній половині села йде старший церковний брат, а в другій другий з колядниками й музиками. До них долучують ся інші: старші господари,

Катря Гриневичева.

На розпуті туги.

Зелений беріг Ієнісарету захоплений передвечірним сонцем дрожав від розкоші і мінів ся. Божеське полумя клонило ся за Гермон і там, де корчі лаврових рож не заслонювали води, снувались по травах відбиті від філі аметистові світла, як очі павиних пер.

Легіт ходив по полях...

У заглубині долини, трохи в бік від озера, серед міцного терня каларів і бліਊшу чорнів камяний злім